

El cinema català i Espanya

JOAN M. CORBELLA | FEBRER 2022

Carles José i Solsona, una de les persones que més ha treballat i treballa amb les dades relatives al cinema de Catalunya, ha preparat unes taules que poden ajudar a entendre una part dels problemes que afronta el sector, i que any rere any són denunciats als Premis Gaudí, la premsa i tota mena de fòrums. Per ajudar a entendre la situació i avançar en la discussió sobre les accions adequades en la política cinematogràfica del país, les presentem aquí. Aquestes taules formen part del marc de col·laboració que l'OPA manté amb l'associació Productors Audiovisuals de Catalunya (PAC) per a impulsar l'estadística sobre el sector.

Deu any després de l'actuació pública més ambiciosa envers el cinema català

En els anys 2010/11, el Departament de Cultura de la Generalitat va optar dins la seva política d'ajuts al cinema per una aposta decidida -i dotada econòmicament amb coherència- a favor de quatre títols.

Pa negre, sobretot, va obtenir uns resultats de públic, de reconeixement i de premis molt destacables, que permetien pensar que aquest era un bon camí per al cinema català, com es pot verificar en la taula que segueix. I encara que no podem imputar únicament i directament a l'impacte de la promoció que va suposar triomfar als Gaudí i els Goya les xifres de les setmanes posteriors, és legítim considerar que van contribuir a allargar el seu pas per les sales i a obtenir una bona audiència posterior en el circuit televisiu.

Però si s'observen les xifres d'espectadors de les quatre pel·lícules, estrenades en el període 2010/11, s'evidencia que el mercat propi de Catalunya és decisiu per al cinema català: en tots els casos, l'interès que va desvetllar en el públic no català va ser escàs. No s'ha pres en consideració aquí el nombre de setmanes i sales en què és van exhibir, però fins i tot en el cas de *Pa negre*, que va comptar amb una bona exposició al públic, les

dades d'Espanya permeten entendre l'enorme dificultat d'obtenir audiència fora de Catalunya.

Pel·lícula	Espectadors			% Espectadors/població	
	Catalunya	Espanya	% Cat /Esp	Catalunya	Espanya
Eva	59.945	142.261	42,1%	1,89%	0,13%
Pa negre	251.961	439.744	57,3%	5,83%	0,53%
Herois	42.019	76.549	54,9%	1,02%	0,09%
Bruc	82.293	188.653	43,6%	2,50%	0,17%

Font: Elaboració de Carles José i Solsona amb dades d'ICAA, ICEC i INE

Això permet fer un apunt per a la reflexió: Com en tants països europeus, el cinema català té sobretot el públic en el territori propi, i l'estat espanyol no exerceix la funció de mercat propi per les pel·lícules catalanes, a la vista de les diferències en la ràtio espectadors/ població.

Per a reforçar la idea, a continuació oferim la taula completa amb dades del públic i de la recaptació més detallats, i el càlcul de les quotes corresponents. Per als quatre llargmetratges, suposen entre 2,5 i 3,5 vegades la quota de població de Catalunya sobre Espanya. És a dir, malgrat l'ambició dels projectes, el seu resultat a les sales va resultar molt dependent del mercat intern de Catalunya. El fet que fossin en català podia ser un fre, però només en el mercat intern perquè a la resta d'Espanya tots s'exhibiren en castellà (potser *Pa negre* ho féu en català en alguns cinemes).

	Catalunya		Resta d'Espanya		Total Espanya		% Catalunya/Espanya	
	Espectadors	Recaptació	Espectadors	Recaptació	Espectadors	Recaptació	Esp.	Rec.
Eva	59.945	402.416	82.316	502.259	142.261	904.676	42,1	44,5
Pa negre	251.961	1.601.882	187.783	1.078.273	439.744	2.680.156	57,3	59,8
Herois	42.019	267.617	34.530	202.585	76.549	470.202	54,9	56,9
Bruc	82.293	524.055	106.360	663.461	188.653	1.187.515	43,6	44,1

Font: Elaboració de Carles José i Solsona amb dades d'ICAA, ICEC i INE

La importància del mercat propi en la comercialització del cinema a les sales es reforça si s'observa l'escassa aportació d'espectadors que van aconseguir els quatre films en l'exhibició a la resta d'Europa (no només la Unió Europea). La taula següent aporta les dades concretes, a partir de la informació que consta a la base de dades Lumière, de l'Observatori Europeu de l'Audiovisual.

Territori	Eva	Pa negre	Herois	Bruc
Catalunya	59.945	251.961	42.019	82.293
% del total a Europa	35%	54%	55%	44%
<i>Rest a d'Espanya</i>	<i>82.316</i>	<i>187.783</i>	<i>34.530</i>	<i>106.360</i>
% del total a Europa	48%	40%	45%	56%
Espanya	142.261	439.744	76.549	188.653
% del total a Europa	84%	94%	100%	100%
<i>França</i>	<i>18.459</i>	<i>23.755</i>		
<i>Grècia</i>		<i>4.478</i>		
<i>Itàlia</i>	<i>3.302</i>			
<i>Rest a UE</i>	<i>21.761</i>	<i>28.233</i>		
Unió Europea¹	164.022	467.977	76.549	188.653
% del total a Europa	96%	100%	100%	100%
<i>Països no membres de la UE</i>	<i>6.057</i>	<i>98</i>		
Europa	170.079	468.075	76.549	188.653

Totes aquestes xifres permeten suggerir que un dels ingredients que potser cal reforçar en les polítiques audiovisuals de Catalunya és el dels mecanismes per a facilitar la presència del cinema propi en la infraestructura d'exhibició del territori, i en els mecanismes de promoció, atès que constitueix una de les bases de la seva viabilitat.

Ara bé, més enllà de la trajectòria per les sales, el recorregut del cinema del país depèn dels acords per a la circulació amb posterioritat –habitualment– per les altres finestres audiovisuals: televisió de pagament i en obert –altre cop, del país i de fora del territori– i de la presència en els catàlegs de vídeo a la carta, en la modalitat de lloguer o compra (VOD per transacció) o sobretot en les plataformes de subscripció.

L'audiència televisiva i a plataformes

Després d'apuntar les dades de l'assistència a les sales per a les quatre pel·lícules, també aporta informació inclou una referència a l'acollida televisiva, que habitualment multiplica l'audiència dels títols i permet matisar algunes idees. La més important i significativa és que el comportament del públic del conjunt de l'estat espanyol no és refractari al consum televisiu del cinema català.

L'any 2012 *Pa negre* va obtenir en el seu primer pas per TV3 un total de 799.000 espectadors (audiència mitjana), i uns mesos després 431.000, i en el primer pas per TVE –l'any 2013- hi va aconseguir 1.660.000 espectadors, d'audiència mitjana. *Eva* en va obtenir 280.000 al pas per TV3 (2013) i 555.000 a TVE (anys 2014), mentre que *Herois* en va fer 522.000, sempre d'audiència mitjana, a Catalunya en el primer pas per TV3. Finalment, *Bruc* va aconseguir 456.000 espectadors a Catalunya al desembre de 2011 ja al 2013 en el primer passi a TVE va arribar al milió de persones.

Aquestes dades poden servir per a il·lustrar la importància de la televisió tradicional en les pràctiques de consum de cinema català, i encara que corresponguin a fa 10-12 anys ajuden a entendre el caràcter fonamental (de fonament) que té la televisió en la visibilitat i aportació cultural del cinema propi. Encara avui.

Però mentre que dels resultats d'audiència televisiva podem saber-ne detalls i si cal contrastar-la amb l'obtinguda a les sales, en el terreny del VOD el control de la "caixa negra", de la promoció i de la posició en els catàlegs i algorismes de recomanació és únicament en mans de les plataformes. Les possibilitats de prominència hi són escasses. Per això, les sales i la televisió són encara la clau de la visibilitat del cinema propi, encara que per a la viabilitat es pugui -o aviat calgui- comptar amb aquestes plataformes.

La delicada situació actual del cinema català

Estem avesats a escoltar les explicacions sobre les dificultats del sector audiovisual català, per a les empreses i per a les persones que hi treballen o aspiren a treballar-hi. En la presentació de les obres nominades a l'edició d'enguany dels Premis Gaudí (el passat 25 de gener) es va reiterar el crit d'alerta davant l'escàs nombre de candidatures –i sobre la presència de la producció en català-, un símptoma ben evident de les dificultats existents.

Els èxits assolits per professionals i empreses catalanes en els darrers premis Goya, i el fantàstic triomf de Carla Simón amb l'Ós d'Or del Festival de Berlín són molt gratificants

per a tota la comunitat de l'audiovisual, però per tal que no quedin en miratges puntuals, com ho va ser *Pa negre* al seu moment, cal actuar sobre les polítiques cinematogràfiques de Catalunya i sobre l'economia del sector i els seus components. L'aventura de fa una dècada va donar els seus resultats i amb els anys ha posat en evidència les dificultats del cinema d'aquí per a tenir acceptació en el mercat espanyol.

Alcarràs no ha de ser un altre miratge: amb grans professionals no n'hi ha prou: els prop de tres milions de pressupost, una xifra que no és espectacular en comparació amb el que es ve fent a Europa amb el cinema independent, van arribar de moltes portes (ICEC, ICAA, televisions i també dels fons europeus Media i Eurimages). Talent i recursos adequats –econòmics i humans nacionals i internacionals- per a posar-los a disposició del talent. I després enfrontar el mercat de l'exhibició, l'altra dificultat, com he apuntat abans amb les dades proporcionades per Carles José i Solsona en la finestra sales de cinema, però també en les televisives.